

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tujemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprave Maribor, Ruška cesta 5. pošni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 88 • Maribor, sobota, dne 3. avgusta 1940 • Leto XV

Aktualno opozorilo h gospodarskim reformam

Politika je stvar, ki jo je treba razumeti in obravnavati v splošno korist resno. To velja za politično-upravno in gospodarsko politiko. H gospodarski politiki v naši državi se večkrat oglašajo zagrebški »Jugoslovenski Lloyd«, ki obravnava gospodarska vprašanja s stališča »gospodarstva«, vendar pove časih tudi kakšno krepko besedo.

V svoji številki z dne 30. julija t. l. prav opravičeno žigosa slabosti našega gospodarstva ter zahteva, da se iz gospodarstva izloči vse nesolidne in avanturistične tipe.

Po vojni, pravi, je postala Jugoslavija za tuji kapital privlačna še ne izkoristena dežela. Kapital se je hotel naseliti čim ugodneje. Tu mu je bila dana možnost za pridobivanje raznih koncesij, delovna sila je bila poceni in mogoči so bili veliki dobički s pomočjo intervencij, korupcij in izvajanjem raznih »nacionalizacij« ter z drugimi čistimi in nečistimi posli. Tako je prihajal neskrupulozni tuji kapital v državo in domači človek, ki se doslej ni brigal za velike stvari, je postal »velikopotezen« in je znal pridobiti uradne in privatne gospodarske kroge za svoje posle. Če si tem ljudem očital konjunkturizem in pustolovstvo, so se opravičevali s tem, da so tudi Ameriko odkrivali in dograjali najrazličnejši roparji (gusarji) in pustolovci. Če je tam bilo to mogoče, zakaj bi pri nas doma ne bilo.

Te nove veličine v gospodarstvu so si pridobile vpliv v merodajnih krogih s svojimi naslovi, njim je pogostoma nasel tudi domači kapital. Kakor go-be po dežju so nastajala velika, z zve-nečimi imeni nazvana podjetja, s širo-kimi zasnovami, obetajoča milijonske dobičke, pa je prišla majhna kriza in podjetja so se sesula, če niso bila za-radi ugleda gospodarstva sanirana z javnimi sredstvi. Zahvaliti se imamo samo zvezam in skupnosti interesov med poslovnimi in političnimi »veli-činami«, da pri nas ni prišla v javnost kriminalna in škandalozna kronika, ka-kor bi morala. — Inozemstvo še danes očita pristojnim krogom, kako je bilo mogoče tako slabo gospodariti.

Seveda nosi krivdo tudi tuji kapital sam, ker se je naslanjal na nesolidne elemente, pri čemur pa trpi tudi naš ugled.

Prav sedaj smo v enakem položaju. Tudi sedaj hočejo bivše in nove »veli-čine« z bliskovito naglostjo izkoristiti sedanjo dobo inflacije in vojno.

Vso gospodarsko javnost skuša-jo fascinirati s svojim ugledom in akci-jo, da se uvedejo v solidne beograjske in zagrebške gospodarske kroge, ki pa žele obvarovati solidnost gospodarske politike napram tujcem in sebi.

Približno tako označuje navedeni list naše »vidno« gospodarstvo, o katerem največ čujemo in čitamo. Naš tisk ni sposoben ... da bi vse zlo ožigosal, niti ne more za-govarjati konkretno dobro gospodarsko politiko, ker ga v tem ovira vpliv go-spodarskih »veličin«, ki so dejansko vzrok, da z gospodarsko politiko nika-mor ne pridemo. Špekulantstvo in pu-stolovstvo podira še tiste zasnove go-spodarske politike, ki bi kaj obetale.

Društvo narodov se menda vendarle preseli v Zedinjene države v Princetown, kjer ostane do konca vojne.

Nov državni proračun znaša 14 milijard 708 milijonov dinarjev

Proračun je večji od lanskega za 2380 milijonov dinarjev.

Finančni minister dr. Šutej je dne 31. julija podal obširno izjavo o novem pro-računu. Dne 31. julija poteče namreč veljavnost uredbe o proračunskih dva-najstinah za mesec april, maj, jun in julij, kakor tudi naknadni in izredni kre-diti k tem dvanajstinam. Po izjavi drja Šuteja je bila vlada zaradi razpusta na-rodnega predstavništva primorana po-daljšati proračun za leto 1939/40 za štiri mesece. Z ozirom na izjemne razmere, ki vladajo v Evropi, je bil proračun za štiri dvanajstine koregiran v računskem in zakonitem delu z uredbo na osnovi člena 116 ustave, ki omogoča izjemo v izrednih razmerah. Ker se razmere niso spremenile, je treba tudi sedaj prevzeti isto proceduro in je bilo sklenjeno, da se porabi čl. 103 ustave, po katerem se lahko proračun s kraljevim ukazom po-daljša do konca obračunskega leta.

Evropska vojna, ki je v polnem teku, je tudi v nevtralnih državah izzvala stan-je, ki zahteva, da se izdajo izjemni u-krepi. Kr. vlada je pred težko nalogo, prilagoditi proračun izrednim razme-ram in potrebam. Jasno je, da bo mora-la vlada, če bo sedanje stanje trajalo naprej, izdati še nadaljnje ukrepe. Po-leg povečanih potreb v zvezi z narodno obrambo so tudi drugi faktorji, ki vpli-vajo na sestavo proračuna. Eden teh glavnih faktorjev je naraščanje cen predmetom, ki jih država nabavlja za svoje gospodarstvo. Indeks cen uvoz-nega blaga se je napram stanju v juniju lanskega leta dvignil za 46.2 odst., med-tem ko so se izvozni proizvodi podra-žili za 31.3 odst.

Novi proračun je bilo treba spraviti v organsko zvezo s štirimi že izdanimi proračunskimi dvanajstinami. Krediti za razdobje avgust 1940 do marca 1941 ne

gredo preko stanja, ki je bilo ustvar-jeno s proračunskimi dvanajstinami za razdobje april—julij 1940. Če vzamemo celotno razdobje 12 dvanajstin kot pro-račun za leto 1940/41, tedaj znaša ta proračun 14 milijard 708 milijonov di-narjev. Proračun za l. 1939/40 je znašal 12 milijard 328 milijonov dinarjev. — Dejansko povišanje znaša torej 2 mili-jardi 380 milijonov dinarjev.

Minister je povdaril, da se ne sme iz-gubiti iz vidika, da je to naš vojni pro-račun.

Za kritje bodo predpisani višji izdatki.

Za kritje večjih izdatkov bodo pred-pisani povečani davki. Predviden je večji donos neposrednih davkov v zne-sku 970 milijonov din. Zemljarina bo povišana za 80 milijonov dinarjev, zgra-darina 30 milijonov, pridobnina 240 mi-lijonov, družbeni davek 100 milijonov, prometni in luksuzni davek 340 mili-jonov, specialni prispevek za narodni obrambni sklad 180 milijonov. Pred-videno je nadalje povečanje davkov od trošarin za 250 milijonov, taks 170 mi-lijonov in povečanje dohodkov mono-polov 300 milijonov ter dohodkov od državnega gospodarstva 471 milijonov. Državnih uradnikov. Čeprav še niso na-stopili ravno najpovoljniji momenti, vendar je vlada pristopila k reševanju tega nujnega vprašanja in je izdala uredbo o povečanju prejemkov držav-nih uslužbencev.

Predvideno je dalje, da se materialni izdatki, ki so predvideni v novih pro-računskih dvanajstinah, smejo potrošiti samo do zneska 80 odst., dočim se pa sme 20 odst. porabiti samo z odobre-njem finančnega ministra.

Finančni minister dr. Šutej je dalje

dejal, da je moral preskrbeti na kakršni koli način potrebna sredstva, da se končno uredijo prejemki državnih usluž-bencev. Na drug način se to ni moglo doseči. S prihranki, ki bodo doseženi pri materialnih izdatkih, bo ustvarjena rezerva, s katero bomo mogli zboljšati prejemke državnih uslužbencev.

Sedaj prihajajo boljši časi.

Najtežji meseci so minuli, je dejal dr. Šutej in sedaj prihajajo boljši časi. — V kratkem bo objavljena uredba o iz-rednih dokladah državnih uslužbencev in vpokojencev. Za vsakega otroka bo-do dobivali po 50 din mesečno izredne doklade. Izredne doklade za posamez-ne uslužbenke bodo znašale 100 do 200 din. Znano mi je, je dejal dr. Šutej, da je mnogo državnih uslužbencev, ki so prejemali na roko komaj 600 do 800 din, a so oženjeni in imajo veliko število otrok. Uredba je gotova in bo, ko se vrnem v Beograd objavljena; izplače-vanje te izredne doklade pa se bo pri-čelo 1. septembra.

Ni povoda za krik in vik. Mi ne uni-čujemo gospodarstva, nego ga podpira-mo. Je pa mnogo razlogov, ki zahtev-ajo, da postavimo splošno proizvodnjo na popolnoma drugo osnovo, a za to so potrebna sredstva. Po mojem globokem prepričanju operiranje s predpostavko nema kredita pomeni siromaštvo duha za one, ki so na vladi in opravljajo dr-žavo. Prizadeval sem si, da storim vse, kar je mogoče za stabilizacijo cen. Baš državni uradniki pa bi bili pozvani in dolžni, da budno kontrolirajo cene, kajti sicer je iluzorno vsako povišanje pre-jemkov, če se cene še nadalje povišu-jejo.

Mednarodni položaj In Sovjetska Rusija

Poročilo Molotova na seji vrhovnega sovjetskega vseta.

Dne 1. avgusta t. l. je poročal na seji vrhovnega sovjeta Zveze sovjetskih socialističnih republik o zunanji poli-tiki Sovjetske Rusije. Med drugim se je dotaknil tudi sovjetskih interesov na Balkanu ter podčrtal vzpostavitev od-nošajev med Sovjetsko Zvezo z Jugo-slavijo. Glede dokumentov iz nemške Bele knjige, ki navajajo neke načrte zaveznikov s sodelovanjem Turčije proti Sovjetski Zvezi in dejal, da mora biti Rusija tudi na svojih južnih mejah pripravljena.

Vojni dogodki so se razvijali zelo na-glo. Med vsemi temi dogodki je najvaž-nejši poraz in kapitulacija Francije. — Francija je pokazala izredno slabost in je jasno, da ne gre samo za slabo voja-ško pripravljenost. Vladajoči krogi v Franciji so v nasprotju z Nemčijo pre-zirali vlogo Sovjetske Zveze v evrop-skih vprašanjih. Ti vladajoči krogi tudi niso bili povezani z narodom, temveč so se lastnega naroda bali, dasi uživa upravičen sloves najbolj svobodljubne-ga naroda na svetu. To je najvažnejši vzrok slabosti Francije. S kapitulacijo je Francija sicer dobila premirje, ven-dar pa še nobenega miru. Mirovni po-goji še sploh niso znani.

Od vseh zaveznikov, ki so se borili proti Nemčiji in Italiji, je ostala sedaj samo Anglija, ki je odločena nadaljevati

vojno, pri čemur računa na pomoč Amerike. Nemčija je dosegla doslej ve-like uspehe, toda ni še dosegla svojega glavnega cilja, da bi končala vojno, ka-kor se to sama želi. Hitler je 19. julija naslovil mirovni apel na Anglijo, angle-ška vlada pa je ta apel zavrnila in bo borbo nadaljevala z vsemi sredstvi do kraja. Kakšen bo konec te vojne in ke-daj, tega ni mogoče vedeti.

Sovjetska Zveza hoče ostati zvesta svoji dosednji politiki miru in nevtral-nosti. Odnosaji do Nemčije odgovarjajo slej ko prej sklenjenemu sporazumu. Iz naše strani smo ta dogovor dosledno izvajali in s tem odstranili vsako mož-nost trenja med Sovjetsko Zvezo in Nemčijo. Tudi odnosaji do Italije so se v zadnjem času izboljšali. Po vseh ak-cijah, ki so bile vprizorjene s strani Anglije proti Sovjetski Rusiji, je težko pričakovati boljših odnosajev, čeravno moramo smatrati imenovanje Crippsa za angleškega poslanika v Moskvi kot izraz angleške želje, da bi se odnosaji med obema državama zboljšali.

Razveseljev in važen dogodek pred-stavlja obnova rednih diplomatskih od-nošajev z Jugoslavijo in obstoja upra-vičeno upanje, da bo prišlo do tesne-sih prijateljskih vezi s to vodilno bal-kansko državo.

Glede Finske je Molotov dejal, da je

nadaljnji razvoj dobrih odnosajev od-visen v prvi vrsti od finske vlade. Po-ložaj Norveške je še nejasen, s Švedsko pa ima Sovjetska Rusija mnogo skup-nih interesov in je bila pravkar skle-njena trgovinska pogodba. Nadalje je Molotov govoril o priključitvi Besara-bije in severne Bukovine. Glede Japons-ke pa je dejal, da sestava nove vlade še ne nudi nobenega jamstva in jasnost glede japonskih ciljev do Sovj. Zveze. Kritiziral je stališče Zedinjenih držav glede zadržanja do Baltičkih držav in njene nenaklonjenosti napram Sovjetski Uniji. Amerika ima v zvezi z evropsko vojno čisto imperijalne težnje in Sov-jetska Rusija mora biti budno na straži.

Ob zaključku svojega govora je Mo-lotov opozoril, da je Stalin odredil, da bo morala biti Sovjetska Zveza odslej v popolnem mobilizacijskem stanju in tako pripravljen za napad s katere koli strani.

Poostren desničarski kurz v Franciji

Po švicarskih listih je pričakovati, da bo prišlo v Petainovi vladji kmalu do spremembe in bo desničarski kurz še bolj poostren. Napoveduje se tudi ustanovitev enotne stranke, ki bi jo naj vodil Marcel Deat, znan zagovor-nik skupine, ki se je zavzemala za spo-razum s totalitarnimi državami. Val ogorčenja med francoskimi delavci pa je izzvalo imenovanje Renea Belina za ministra za industrijo.

Pred nemškim napadom na Anglijo

Ali bliskoviti napad ali vojna do izčrpanja.

V nemškem tisku čitamo, da bliskovitega napada ali vojne, kakršna je bila na Poljskem ali v Franciji, na Anglijo ne bo. Nemška poročila pravijo dalje, da so prilike z vojno proti Angliji drugačne in zahtevajo drugačno metodo vojevanja.

Ofenziva proti Angliji se vrši že pet tednov. V tej ofenzivi gre predvsem za vojno nad angleškimi obalami in v Rokavskem prelivu, kjer ni mogoče izrabiti vseh tehniških pomočkov in večjega števila vojske.

V teh petih tednih, pravi nemško poročilo, je bilo potopljene skupaj 936 tisoč ton angleškega trgovskega brodoma. Nemško letalstvo je potopilo 334.000 ton sovražnih ladij. Izguba za Anglijo znaša torej na teden 187.000 ton, kar bi tudi za Anglijo bilo preobčutno. Letal pa je izgubila Anglija v tem času 370 in je gotovo večje število zaradi poškodb nerabnih.

Angleška potočila ugovarjajo tem podatkom. Anglija, pravijo, je izgubila od 26. junija do 24. julija t. l. le 205.000 ton. Prevozi angleških čet po morjih niso imeli nobenih izgub, čeprav se vr-

še iz vseh delov sveta. Anglija je ob početku vojne imela 21 milijonov ton trgovinske mornarice in je doslej izgubila 2 milijona ton. — Z zavezniki mornaricami se je pa tonaža povečala za 10 milijonov. Razentega je Anglija najela znatno število tujih ladij.

Istotako poroča angleško letalsko ministrstvo, da je bilo samo nad Anglijo sestreljenih povprečno vsak dan 8 nemških letal v tem mesecu. V mesecu juliju je bilo sestreljenih 240 sovražnih letal, kar znaša v celoti izgubo vsaj 600 letal.

V Angliji nastopa slabo vreme in so operacije otežkočane.

Ali in kdaj bo odločilen napad na Anglijo, je uganka, je stvar priprav na čina, če se ta izvrši ali pa bo morda ostalo le »pri bojevanju medsebojnega izčrpanja, ki je po podatkih tudi strahovito, neglede na različna poročila. Tudi ni mogoče presojati bodočega rezultata gigantske borbe, ki lahko vsak trenutek doživi nova presenečenja z ozirom na način in obseg. V Angliji računajo, da se bo napad pričel že v začetku prihodnjega tedna.

Vojna poročila

Po nemškem vojnem poročilu je bilo radi slabih vremenskih razmer udeleževanje znatno omejeno. V Rokavskem prelivu so naša letala napadla sovražne trgovske ladje. V bližini Dovera je prišlo do letalskega spopada in je bilo pri tem sestreljenih 5 angleških letal in dva balona, dočim so se nemška letala vrnila brez izgub.

Po poročilu Reuterja iz Londona je angleško letalstvo bombardiralo vojaške naprave v severni Franciji in na Nizozemskem, kjer je bombardiralo zlasti letalske lope. Letalci so napadli tudi obrežne baterije na norveški obali pri Stavangerju in nemško pomorsko oporišče v Emdenu. Eno angleško letalo se iz teh poletov ni vrnilo. Pri nočnih poletih so kljub slabemu vremenu napadla petrolejske rafinerije v Hamburgu in Mannheimu. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana.

Obrambne priprave Amerike

Vojni odbor ameriškega senata je te dni razpravljal o uvedbi splošne vojaške obveznosti in spremenil prvotni zakonski predlog, ki je predvideval, da bi se vojaška obveznost nanašala na vse Američane od 18. do 64. leta starosti in bi imela na ta način Amerika 42 milijonov vojnih obveznikov. Sprejet pa je bil predlog, ki predvideva samo 12 milijonov obveznikov in se bo vojaška obveznost nanašala le na moške med 21. in 31. letom.

Dopolnilni krediti za državno obrambo znašajo 450 milijonov dolarjev.

Predstavniki dom je dovolil dopolnilne kredite za državno obrambo v znesku okrog 450 milijard dolarjev. — Načrt predvideva zgraditev 200 novih vojnih ladij in nabavo drugega vojnega orožja ter graditev 19.000 letal.

Kako bo urejena nova Evropa?

Italijanski publicist Virginio Gayda piše v »Giornale d'Italia« o govoru nemškega gospodarskega ministra dr. Funka. Dr. Funk, pravi, priznava dve gospodarski individualnosti: Nemčijo in Italijo. V smislu pogodbe med Nemčijo in Italijo z dne 22. maja 1939 gre za to, da si združeni sili italijanskega in nemškega naroda zagotovita svoj življenjski prostor v novi Evropi. Verzajski mir je ustanovil majhne države, kar je povod sporom. Nova Evropa se mora povezati s pogodbami, ki bodo služile in ustrezale potrebam obeh velesil in medsebojnemu sodelovanju gospodarsko in politično. V tem razmerju ne bodo nastajali spori, ker bodo interesi podrejeni skupnosti.

TISKOVNI SKLAD

Za tiskovni sklad so darovali: Celje: S. F. din 650; Maribor: Koren Fr. din 15, Koren E. din 30, Faneli Franc din 10. Iskrena hvala! Posnemajte!

Doma in po svetu

Novi proračun bo štedil pri materialnih ali stvarnih izdatkih. Ta prihranek naj znaša okoli 20 odstotkov, kar pomeni, da bo vlada štedila pri investicijah v državno gospodarstvo in drugod. Morda ta ukrep opravičuje sedanje mednarodno stanje, vendar pomeni ta prihranek škodo za gospodarski razvoj.

Kako naj se razdeli SUZOR. Zagrebška banka uprava je poslala osrednji vladi v Beogradu načrt o razdelitvi SUZOR-a, ki ga je napravila sporazumno s »hrvaškimi« delavskimi in nameščenskim organizacijami, ker SUZOR ni bil razdeljen do 31. julija. Socialno zavarovanje je važna delavska ustanova in se ne bi smela lomiti s takim nasilstvom in brez temeljitega razmotrivanja od strani interesentov, ki niso samo »hrvaški«.

Kdo pa so ti ljudje? — Dne 27. julija je priobčil »Slovenec« v ponatisu članek »Po hišni preiskavi v loži« iz beogradskega lista »Vreme«, v katerem čitamo med drugim tudi to-le zanimivost: »Tako je prišlo do nečuvnosti, da je najmočnejša organizacija, ki je imela v rokah politični, gospodarski in kulturni red v državi, sprejemala navodila iz inozemstva.« — Naj bi vendar »Slovenec« že enkrat dvignil zaveso na tej frimasonski pozornici, da bi javnost spoznala, kdo so ti ljudje, ki so delali na škodo države, pri tem pa imeli v rokah politični, gospodarski in kulturni red. Važno je tudi, da bi javnost zvedela, od kdaj in do kdaj so imeli ti ljudje tako moč v državi.

Kakšno vlogo imajo ti ljudje v državi? — Kar se tiče teh skrivnostnih frimasonov in njihovega pogubnega dela pa upamo, da bo stvar skoro očita, kajti imamo zakon o zaščiti države in tudi sodišče za zaščito države ter zato niti najmanj ne dvomimo, da bodo škodljivci države izročeni temu sodišču.

Proti »masonskemu« gibanju. Prostožidarsko gibanje, kakor poročajo »Novosti«, ustavi pri nas svoje delovanje. »Slovenec« je pa poročal te dni, da so se minuli teden mudile na Bledu osebnosti, ki žele, da se opuste ukrepi proti prostožidarskim ložam. »Slovenec« ne navaja imen teh posredovalcev, pač pa je njegovo časopisje trdilo, da marksisti sodelujejo z »masoni«. Povedal pa ni ne s kom in ne kaj.

Prva konferenca s sovjetskimi trgovskimi predstavniki se je vršila te dni v direkciji za zunanjo trgovino v Beogradu. Za sklepanje trgovinskih poslov s Sovjetsko Zvezo se je baje priglasilo že veliko število interesentov. Največ zanimanja vlada za uvoz bombaža, ki ga naša tekstilna industrija nujno potrebuje. Jugoslovanski gospodarstveniki nameravajo poslati tudi posebno delegacijo v Sovjetsko Rusijo, ki bo na licu mesta proučila možnosti trgovinskih poslov med obema državama. — Žal, da je tako pozno prišlo do trgovinskih odnosov s Sovjetsko Zvezo, kjer bi bila naša industrija že zdavnaj lahko dobavljala potrebne surovine. Sovjetska Zveza ima seveda tudi z drugimi državami trgovinske dogovore, ki jih mora izpolnjevati, zlasti, ker je bil trgovinski sporazum z drugimi državami sklenjen že zdavnaj, do-

čim so se naši gospodarstveniki še le sedaj spomnili na Rusijo.

Konferenca o zboljšanju poštnega prometa z Bolgarijo se je te dni vršila v Beogradu. Pri pogajanjih je bil dosežen popoln sporazum in bo poleg zboljšane poštnega prometa izpolnjena tudi telefonska služba.

Povišanje telefonskih pristojbin. Minister pošte je izdal odlok, s katerim se od 1. avgusta letos znatno povečajo telefonske pristojbine za inštalacije, naročnina, telefonski poziv in pristojbine za medkrajevne telefonske pogovore.

Večno več petroleja izvozi v zadnjem času Romunija v Nemčijo. Tako so Romuni dobavili Nemčiji meseca julija 200.000 ton nafte in petroleja, radi česar je izvoz v druge države do- mala popolnoma prenehal.

Ob priliki proslave švicarske samostojnosti, ki si jo je pridobila leta 1291, je izdal vrhovni poveljnik vojske general Guisan dnevno povelje, v katerem med drugim povdarja odločnost Švice, da se bo borila z vsimi sredstvi in že vprašanje, kako se bomo Švicarji obranili, ko so podlegle milijonske armade, je ne- vredno Švicarja. Računamo na lastni pogum in ljubezen do svobode.

Vse nemške ujetnike v Angliji so po london- skih vesteh odpremili iz Anglije v Kanado, kjer se nahajajo posebna taborišča za ujetnike.

Dve francoski petrolejski ladji zadržujejo Angleži v Aleksandriji. Francoska vlada je diplomatskim putem zahtevala v Londonu, da naj se petrolej izroči. Verjetno je, da intervencija ne bo uspeša.

Švedska izstopi iz Društva narodov. K temu jo sili izpremenjen položaj v Evropi in bre- me izdatkov v ta namen, ker se dežela nahaja v krizi.

Pomočnik direktorja poštne direkcije v Ljubljani. Za pomočnika poštne direkcije v Ljubljani je bil imenovan dr. Franc Janžekovič. Velika železniška nesreča v Ameriki, ki se je zgodila na progi med Clevelandom in Acronom, je zahtevala 41 smrtnih žrtev.

Izvoz letalskih olj iz Amerike je po uredbi, ki jo je podpisal te dni Roosevelt, prepovedan. Prepoved se nanaša na vse države enako, torej Anglijo, Nemčijo, Italijo in Japonsko. Vendar bodo prizadete le poslednje države, ker je Anglija že doslej iz Amerike uvažala le malo tega olja.

Pritok letal iz USA je, kakor je izjavil mi- nister za Indijo lord Amery, iz dneva v dan večji. Anglija bo imela po tem poročilu v kratkem absolutno nadvlado tudi v zraku. To se pozna tudi pri napadih britanskih letal, ki so vedno hujši. Poleg tega se je povečal tudi pritok letal iz Kanade. Tako britansko bro- dovje, kakor tudi letalstvo bo v kratkem pri- pravljeno tudi za ofenzivni nastop.

Zopet potres v Turčiji. Dne 30. m. m. je bil v Turčiji v Anatoliji zopet jako močan potres. Najhujši je bil potres v Josgadu, kjer je bilo 300 oseb mrtvih in več sto ranjenih. Dvanajst vasi je porušeni.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato po- cavna! naraščajo takoj!

Zane Grey:

134

Mož iz gozda

»Vsaka druga prilika pa ni zdaj... Burta ne bo nikdar več nazaj!« Wilson je rekel to z nepriklono gotovostjo.

»Uhl! Ze zopet ta smešna čustva v tebi, — se ti spet vzbujajo, kaj? Vse te nadnaravne bajke, ki jih ne moreš pojasniti, a?«

Ansonova vprašanja so bila očitajoča in zagre- njena.

»Da. In veš, Snake, vse to bi mogel tudi tebi oči- tati. Mar se ne vzbujajo tudi v tebi včasih taka sme- šna čustva?«

»Ne, nikoli!« je jezno zarobantil poglavar. Zanikal pa je s tako strastjo, da se je moglo takoj opaziti, da laže. S trenutkom tega strastnega izbruha, ki je bil le krčevito oprijemanje za stare instinkte hrab- rosti v njegovem značaju, je moral, v kolikor se ne bi njegova sreča nenadno ne okrenila, z vso naglo drveti v svojo neizbežno propast. In za take surove, brezobzirne nature, pomeni slutnja poloma obupen odpor, obupno izzivanje usode, obupne strasti, ki se pojavijo, da bi sejele nesrečo, kri in smrt, da bi ne- srečo, kri in smrt nad lastno glavo priklicale.

Wilson je naložil še nekaj drv na ogenj in je pri tem hrustal košček prepečenca. Nihče ni zahteval, da bi kaj skuhal. Nikomur se tudi ni ljubilo, da bi sam to storil. Drug za drugim so šli k svojim svež- njem in so si vzeli iz njih malo kruha in mesa.

Potem so čakali kakor ljudje, ki sami ne vedo,

česa čakajo, ki pa tisto, kar pričakujejo, sovražijo in se ga boje.

Večerni mrak v tej globeli je bila nenavadna, tiho- tapska izprememba v ozračju; svetloba in senca sta se stopila v umazano sive, plazeče se sence.

Nenadoma je može prestrašilo prhanje in konj. »Kljuseta so se prestrašila«, je zaklical Anson in skočil pokoncu. »Hajd, hitro!«

Može je šel z njim in izginila sta v temi. Spet se je slišalo topotanje kopit, lomstenje po grmovju in globoke glasove mož. Nazadnje sta se vrnila oba to- lovaja in sta vodila za seboj za povodce troje konj, ki sta jih na odprti jasi privezala.

Pri svitu tabornega ognja je bil videti Ansonov obraz zaskrbljen in resen.

»Jim, konji so postali bolj plašni ko srne«, je rekel. »Jaz sem vjel svojega in Može druga dva. Ostali pa so zbežali, kakor hitro sva se jim približala. Nekak- šna žival jih je morala hudo prestrašiti. Mi moramo vsi hitro za njimi.«

Wilson se je dvignil in dvomljivo zmajal z glavo. In v tem trenutku je zadonelo v tišino noči presun- ljivo in prestrašeno rezgetanje splašenega konja, ki se je, podaljšano v nepriroden krik, mahoma utrgalo in umolknilo. Sledilo je plaho hrzanje, ropot, žven- ket, topotanje bežečih kopit in lomstenje po gr- movju; za tem pa naraščajoče in gromovito hrume- nje, ki so ga prekinjali pretresljivi, divji glasovi.

»Panika!« je zakričal. Anson ni tekkel k svojemu konju, ki ga je bil malo prej poleg taborišča privezal. Bila je to mogočna žival, divjega izgleda, ki se je zdaj postavljala na zadnje noge in delala visoke sko- ke, da bi se odtrgala. Anson je priskočil še ravno ob pravem času in moral se je z vso svojo težo obe-

siti nanj, da je konja spet spravil na vse štiri. Šele ko je lomasteča, prhajoča in topotajoča zmeda po- pustila in se porazgubila v okolici, si je upal Anson svojega konja pustiti samega.

»Vse je proč! Naši konji so proč! Ste jih slišali?« je zaklical ves iz sebe.

»Gotovo. Zdaj so se raztepli na vse vetrove«, je odvrnil Wilson.

»Bos, teh ne dobimo nikoli več nazaj, pa če jih iščemo sto let«, je izjavil Može.

»To nam bo zadelo zadnji udarec, Snake Anson«, je rezko pripomnil Shady Jones. »Kljuseta so proč! Lahko pošlješ za njimi z roko poljubček... Zdaj vidiš, kam si nas spravil!«

Pod težo te trojne obtožbe se je tolovajski pogla- var opotekel nazaj na svoj sedež, tih in pobit. Molk se je spustil na te može in molk je zagrnil vso glo- bel.

Nastala je popolna noč, s strahotno črno temo, neprijazna, samotna tiha, brez vsake zvezde. Tiho je ječal veter. Pošastno je klokotal potok v čudnih akordih, ki so se končavali z nekim votlim glasom. Niti enkrat ni bil ta glas isti kakor v prejšnjem tre- nutku; — zdaj je mrmral kakor tiho, daljno grmenje, — zdaj zopet grgral kakor voda, ki jo vrtinec po- žira — in spet ga je bilo slišati kakor prekučevanje kamenja, ki ga močan vodni tok žene s seboj. Črne kamenite stene ni bilo razločiti, a zdelo se je, kakor da si je nadela različne pošastne obraze. Velikanski bori so se pošastno dvigali v višave, njih sence so bile goste, neprodorne, valujoče in vsak hip drugač- ne. Begajoči svetlobni odsevi tabornega ognja so plesali po velikanskih deblih in se fanatično igrali okrog globoko zamišljenih mož.

Iz naših krajev

CELJE

Poživimo organizacijsko delo. Zunanje politične prilike in nepričakovane spremembe z bliskovito vojno, so tudi pri nas bile vzrok, da je zastajalo organizacijsko delo. Ko pa je sledila iz raznih razlogov prepoved zborovanj, je tudi v delavskih društvi nastal škodljivi zastoj, ki je pustil kvarne posledice, posebno radi ustavljenega dela v strokovnih organizacijah, katerim je bilo onemogočeno, da bi na legalnih delavskih sestankih postavili svoje zahteve, osobito radi zvišanja mezd vsled naraščajoče druginje. Obvestilo, da je intervencija pri banski upravi radi zabrane delavskih sestankov uspeša, vsled katere nam je zopet omogočeno redno poslovanje, je ugodno vplivalo na vse delavske funkcije, ki se bavijo s socialnim vprašanjem, čemur se ni čuditi, saj je bil življenjski obstoj delovnih slojev resno ogrožen. Podjetniški krogi so prepoved zborovanj temeljito izkoristili z odpovedjo kolektivnih pogodb in neizvajanjem socialne zakonodaje. Prizadeto delavstvo pa so hoteli na različne načine uspraviti, naj še potrpi, ker se razmere obračajo z veliko naglico v prid delavstva itd., dočim so sami z zvišanjem cen vendar računali, da ostane sedanje stanje trajno. — Kdorkoli priporoča ali šepeta delavstvu, da naj čaka prekrižanih rok na rešitve, je hote ali ne hote sovrtažnik delavstva. Neurejene razmere in izkoriščanja s strani pridobitnih krogov nas silijo, da z našim delom nadomestimo zamujeno, zato se moramo bolj zanimati za naš tisk in poživeti organizacijsko delo.

TRBOVLJE

Pokalni nogometni turnir. V nedeljo, dne 4. avgusta se bo vršil na igrišču Amater-ja pokalni turnir za prehodni pokal predsednika občine s. Klenovska, ki je bil razpisan lansko leto ob priliki 40 letnice ZRJ. Pokal hrani SK Amater. Na turnirju sodelujejo SK Olimp, Dask, SK Retje in SK Amater. Vabimo ljubitelje sporta, da posetijo ta zanimiv turnir delavskih klubov. Pričetek ob 3. uri pop. — SK Amater.

KRANJ

O vprašanju naraščajoče druginje bodo razpravljali v nedeljo, dne 4. avgusta na sestanku, ki ga sklicuje tukajšnja podružnica »Splošne delavske strokovne zveze«. Sestanek se bo pričel ob 9. uri dopoldne v »Cankarjevem domu«. Vabijo se vsi delavci, da se tega važnega sestanka v čim večjem številu udeležijo. Neki ponočnjaki v zadnjem času pridno vsiljujejo delavcem neke reklame letake na ta način, da jih ponoči trosijo po ulicah. Menda pa roba, ki jo ponujajo ni posebno priporočljiva, ker bi sicer teh letakov ne trosili v nočnih urah, temveč bi jih lahko podnevi razdelili med delavce. Ali se morda gospodje delavstva bojijo?

TRŽIČ

Še ena »Gorenjčeva« senzacija. Pred časom je pisal šepasti »Gorenjec«, da je gospod z mesečno postransko plačilo 500.— riskiral vsoto za nabavo neke znane nove uniforme. Njega samega še nismo imeli čast videti v taki uniformi. Sicer je svoj čas precej ponosno hodil v tej slični uniformi. »Gorenjec« poje slavo torej tistemu, ki kaj riskira za uniformo. Iz vrst delavstva prihajajo bridke pritožbe o neznanosti druginji, ki vlada v Trziču. Za primer navajamo samo nekaj cen: olje din 40, meso 24, mast 22—24, sladkor 16, riž 14—15 itd. Na knjižice nekateri sploh ne dajo več. Kje je protidraginski odbor, da bi zaščitil delovne konzumente?

Številni slabo situirani lastniki hišic se pritožujejo, da ne prejemajo stanarin od vojnih obveznikov radi tozadevne uredbe. Pravijo, da trgovci hitro podražijo blago, oni pa ne morejo priti do svojih pravic. Davek pa morajo kljub temu v redno plačevati.

Pred časom je bilo v neki garderobi, ki je last precej resnih ljudi, prav lušno v družbi obeh spolov. Čez nekaj dni nato je završčalo v klub te resnih ljudi. Nadaljnjo besedo pa naj ima dopisnik »Gorenjec«, v kolikor ni bil kak pisun člankov »Zivel nekoč je kralj«, tudi soudeležen. Upamo, da ob tej priliki ne bo šepal...

Cerkvena ulica je še vedno nujno potrebna popravila. Ze zaradi procesij bi se splašalo, da jo spravijo v dostojno stanje.

JESENICE

Bolnišnica Bratovske skladnice se že zida in so bili te dni vzdani že osnovni oz. temeljni kamni. Bolnišnica bo — ko bo sezidana — postala temelj zdravja jeseniškega delavstva in sploh vsega okraja, kajti bo to moderna in z vsemi potrebnimi pripomočki opremljena ustanova, ki bo lahko res služila v namen za katerega bo zgrajena. Bratovska skladnica si bo z zgradbo te bolnišnice pridobila res zaslužnost za zdravje jeseniškega delovnega ljudstva.

Zaradi dopusta skladniškega zdravnika g. dr. Haiferja Jožefa se z odsotnostjo od 1. do 5. avgusta 1940 preuredi zdravniška služba tako, da bo ordiniral: g. dr. Čeh Milan za zavarovane člane od 7. do 12. ure in g. dr. Tancar Avguštin za vse družniške člane brez razlike glede na njih bivališče od 14. do 16. ure. V slučaju nujne potrebe je treba klicati zdravnika na dom in sicer: k zavarovanim članom g. dr. Čeha, k družniškim članom pa g. dr. Tancarja.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo ob 3. uri pop. samo ob slabem vremenu) nemški velfilmi »V imenu zakona«. Med dodatki domačih kulturnih film in vojni zvočni tehnik. — Sledi »Džim iz džungle«.

MARIBOR

Radi zanemarjenosti nekaterih mariborskih parkov so se začeli pritoževati že tudi drugi slovenski listi. Pa je res neverjetno, da se temu vprašanju posveča pri nas tako malo pozornje. Senčnati Zrinjskega trg, v bližini kolodvora, kamor se čisto zatekajo potniki, ki čakajo na vlake, a ne najdejo tam niti ene poštene klopi, pač pa kupe gramoza in blatne mlake. Isto je na Jugoslovanskem trgu; pravoslavna cerkev stoji že dve leti od zunaj gotova in bi se prostor krog nje že davno lahko očistil. Odbor za gradnjo cerkve je nekoč prosil, da bi smel dati posekati par dreves, da bi se cerkev, ki je zdaj čisto skrita v drevju, bolje videla. Občina je to odklonila. Tudi mi nismo za to, da bi se sekalo krasna listnata drevesa tega parka, vendar bi pa ne bilo prav nobene škode, če bi se posekale tiste šviglaste smreke na severni strani cerkve, ki že davno niso več lepe. Dokler so bile še mlade, so tvorile lepo zeleno ozadje bivšemu Tegetthofovemu spomeniku, danes pa so videti kakor oskubljeni hmelovke. Če bi se odstranile, bi bil vsaj s te strani odprt pogled na lepo bizantinsko zgradbo, ki daje našemu mestu nek poseben orientalski čar. Tudi nasadi ob obeh straneh mosta pod trgom Kralja Petra so vse prej kakor prikupni. Za nje se sploh nihče ne briga. Na veliki mestni park je Maribor res lahko ponosen, a tudi tu je še marsikaj treba ukreniti, da bo res lep. Vendar ne tako, kakor je nekdo predlagal, da naj bi se košata drevesa posekala. Poleti v parku sence ni preveč. — Morda bi kazalo tu in tam posekati staro drevo in ga takoj nadomestiti z novim.

Pomožno radio oddajno postajo so pričeli te dni graditi na Tezmem pri Mariboru. Končno se je torej sedaj to pereče vprašanje pričelo reševati in bodo tako morda prihodnje leto lahko tudi mariborski radio lastniki poslušali ljubljansko oddajno postajo, kar sedaj ni bilo mogoče. Povojna leta se je ob vsaki priliki povdarjalo, da je treba polagati veliko pažnjo obmejnim krajem, zlasti pa Mariboru, ostalo pa je večinoma vse pri starem. Neštetokrat so časopisi opozarjali, da je treba nuditi mariborskemu gledališču primerno podporo, prav tako se je tudi čisto maglašalo, kako nujno potrebna bi bila pomožna radio oddajna postaja, ker so radio poslušalci bili navezani domala samo na bližnje inozemske postaje. Upamo, da se bodo dela pri gradnji pomožne radio oddajne postaje nepretrgoma vršila in da ne bo nastal kakšen zastoj. Med tem časom pa bi priporočali, da nemudoma pošljejo pristojne oblasti v Maribor strokovnjake, ki bodo pregledali, če imajo vsi stroji, ki lahko povzročajo radijske motnje, potrebne zaščitne naprave in izsledili motilce, ki čisto popolnoma onemogočajo poslušanje radijskih oddaj. Upravnik mariborskega gledališča g. dr. Radovan Brenčič je te dni proslavil svoj 50 letni jubilej. Jubilar je dolgo vrsto let upravljal mariborsko narodno gledališče, kar gotovo ni baš lahka naloga z ozirom na težkoče, ki jih mora premostiti, zlasti pa radi pomanjkanja denarnih sredstev, s katerim se mora boriti že vsi povojno dobo tukajšnje gledališče. Z veliko ljubeznijo se je uklenil te svoje naloge in mnogo pripomogel, da je moglo mariborsko narodno gledališče vršiti svojo kulturno nalogo. Želimo, da ga narava ohrani še mnogo, mnogo let.

Policijska naredba za čas naborov. V času ko traja nabor, dne 5., 6., 7. in 10. avgusta t. l., je imetnikom gostilniških in kavarniških obratov prepovedano vsako točenje in prodajanje alkoholnih pijač nabornikom in njihovim spremljevalcem. Tudi nabornikom in spremljevalcem ni dovoljeno nositi s seboj alkoholnih pijač. Prestopniki te naredbe se bodo kaznovali po čl. 69 zakona o motranji upravi z globo 10—500 dinarjev, oziroma z zaporom od 1—10 dni.

Po zgledu drugih jugoslovanskih mest, se snuje tudi v Mariboru »Društvo prijateljev Sovjetske zveze«, ki bo v kratkem imelo svoj

LAŠKO

O razmerah v nekaterih naših tovarnah bi v »Delavski Politiki« lahko napolnili mnogo stolpcev, ker je toliko nedostatkov, ki kar kričijo po odpravi. Delavci so seveda tudi sami precej krivi, ker čisto ne poznajo svojih pravic po zaščitni zakonodaji. Dokler so v službi, se ne upajo pritožiti glede krivic, ki se jim godijo. Šele ko je ta ali oni delavec odpuščen, si upa povedati, kakse razmere vladajo v obratu. Tako je prišel nek odpuščen delavec pred dnevi k dopisniku »Delavske Politike« in mu med drugim povedal, da je nek gospod ob priliki, ko je »Delavska Politika« obišrno pisala o razmerah v neki tukajšnji tekstilni tovarni, poklical delavce v jedilnico, kjer jim je zabičal, da nihče ne sme govoriti z dopisnikom »Delavske Politike«. Sedaj po dveh letih pa mu je odpuščen delavec potožil, kako se mu je godilo in kake obupne razmere vladajo še vedno v tej tovarni. Mezde pri tej tvrdki so še vedno take, kakor lani v novembru, čeprav so nekatera druga podjetja radi druginje med tem precej izboljšale mezde. Tovarna je napredno zgrajena in opremljena, ker nima odredkov, temveč se nahajajo kar skupaj v enem prostoru: predilnica, tkalnica, likalnica, sušilnica, apretura, krempljarija itd. Zrak v tovarni je silno slab. Sušenje mokrega blaga povzroča v vseh prostorih pravcato zadušilo megle in v takšnem zdušju se nahajajo delavci po cel dan. Dočim vlada poleti strašna vročina, je pa pozimi menda radi štednje v obratu silno mrzlo, kar je seveda posebno hudo za tkalce in predilce. V umivalnici ni na razpolago tople vode, ne mila in ne brisač. S primerno adaptacijo bi se tovarniški lokali lahko razdelili v posamezne oddelke. V apreturi bi bilo potreba

ustanovni občni zbor. Ni pa še znano, ali je slično društvo v Ljubljani banska uprava že potrdila.

Kedna mesečna širša seja tukajšnje podružnice Zveze strojnikov se bo vršila v nedeljo, dne 4. avgusta s pričetkom ob pol 10. uri dopoldan v prostorih Delavske zbornice II. nadstropje. Poročal bo tudi delegat iz Ljubljane. Dolžnost vseh kolegov je, da se seje gotovo udeležijo. — Odbor.

Sprejem na državnem učiteljskem v Mariboru. Prosilci in prosilke naj se predstavijo ravnateljstvu v sredo, dne 28. avgusta ob 8. uri. Ti isti z meščanskimi šol bodo naslednje dni (od 29. do 31. avgusta) opravljali izpit iz slovenščine in matematike. Kdor je sprejet, s tem se ni vpisan; vpisovanje bo 5. septembra.

27 gojencev vinarske šole je z uspehom končalo II. letnik. Zaključek šolskega leta na tej šoli je bil minuli terek.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem vrši v neodložljivih primerih in v odstopnosti pristojnega zdravnika v nedeljo, dne 4. avgusta 1940 g. dr. Turin Ivan, Maribor, Linhartova ulica št. 12.

Davčna uprava opozarja, da poteče dne 15. avgusta skrajni rok za plačilo tretjega obroka zgradarine in drugih davščin.

Večerni koncert v mestnem parku bo v soboto, dne 3. t. m. Svirala bo pomnožena vojaška godba.

Za gradbena dela na novem paviljonu splošne bolnice v Mariboru je banska uprava razpisala licitacijo. Ponudniki za posamezna dela morajo položiti kavcijo v iznosu 5 odst. ponudene vsote.

Umrla je splošno znana in priljubljena gostilničarka gostilne »Pri Klavnicu«, gospa Ana Birtičeva, ki jo je ponovno zadela kap. Pogreb bo dne 2. avgusta ob 17. uri na Pobrežju. Bodi ji ohranjen blag spomin. Svojcem naše sožalje.

Ko je vozil drva v mesto, so se vozniku Josipu Belcu iz Lobjnice pri Rušah splašili konji in zdirjali z vozom po cesti. Ko jih je voznik skušal zadržati, je po nesreči prišel pod voz. Hudo poškodovanega in nezvestnega so prepeljali v bolnico, kjer ga z malo upanja skušajo ohraniti pri življenju.

Solno kisline je pil v samomornilnem namenu 32 letni tkalec J. P. s Pobrežja. Prepeljan je bil v bolnico: njegovo stanje je resno.

Krava je nabodla na roge 7 letnega fantka Vinka Reberca v Zamušanih in je zbežljala z njim po pašniku. Težko poškodovanega fantka so oddali v bolnico.

Poveljstvo policijske straže se je preselilo v svoje nove prostore v Stolni ulici. Njeni dosedajni prostori bodo uporabljeni za potrebe gasilske čete.

Okrog 15.000 din škoda je utrpela Terezija Gračnerjeva, ker je njen tovorni avto na Tezmem zavozil v občestni jarek in se precej poškodoval.

Stekel pes je pred dnevi ugriznil 6 oseb v Koreni in Dupleku. Izsledili so ga nato v neki trafiki v Stolni ulici v Mariboru. Prvotno so domnevali, da pes, ki ga je konjač ujel ni bil stekel, pozneje pa je preiskava dognala, da je bil vendarle bolan.

Kolo znamke »Mile« ev. štev. 25.498 je bilo te dni ukradeno delavcu Josipu Žižku iz Zg. Radvanja. — V Sodni ulici pa je izpred Delavske zbornice nekdo odpeljal 900 din vredno kolo znamke »Excelsior«, ev. štev. 197.935.

Krajevni Medstrokovni odbor Strokovne komisije za Slovenijo URSSJ Maribor, priredi v nedeljo, dne 4. avgusta t. l. na vrtu gostilne Mraz v Studencih veliki vrtni koncert s pestrim sporedom: srečolov, šaljiva pošta, nagradno streljanje itd. Igra godba železniških delavcev in uslužbencev. Začetek ob 3. uri popoldan. Delavci, delavke, sodruzi, sodružice, pridite in podprite našo prireditev, ker je čisti dobiček namenjen delavstvu, ki se nahaja v borbi. Sodrugi vabi — odbor.

zgraditi velika okna in montirati zračne naprave. Posebnost tovarne so apretacije, kjer pridejo delavci z golimi rokami v stik z raznimi jedrkimi tekočinami. Podjetje bi moralo nabaviti gumijaste rokavice in pa od časa do časa premestiti te delavce v drug oddelek. Inspekcija dela bi torej našla v tej tovarni mnogo nedostatkov, ki bi jih bilo nujno potrebno odpraviti v interesu higijene in delavskega zdravja. Baje v tovarni delajo tudi čisto po noči delavci izpod 18 let, kar je pa seveda po socialni zakonodaji prepovedano. — (Taki nedostatki se nahajajo večinoma le v tovarnah, kjer delavstvo ni organizirano! Tudi v tem obratu delavci ne bodo zamogli odpraviti nedostatkov in krivic, ki se jim godijo, če bodo samo tarnali, temveč okleniti se morajo svobodne strokovne organizacije, ki se bo zavzela za zboljšanje njihovega položaja. Op. ured.)

STUDENCI PRI MARIBORU

Delavsko pevsko društvo »Enakost« priredi v nedeljo, dne 4. avgusta na vrtu gostilne Hartberger v Studencih koncert. Na sporedu so narodne in umetne pesmi; pevovodja sodr. Maks Plevanč. Med izvajanjem programa sluščaj zabava. Sodeluje Pohorska godba. V slučaju slabega vremena se prireditev vrši prihodnjo nedeljo. Na polno udeležbo vabi — odbor.

Zvočni kino Pobrežje.

3. in 4. avgusta prekrasni film

Sušnji svobode
z Warner Baxter.

Nova naredba o kontroli rudnikov in toplinic

Ministrski svet je izdal naredbo, ki dopolnjuje naredbo o zavarovanju države z rudarskimi in toplniškimi proizvodi. Minister za gozdove in rudnike more imenovati v vsakem takem ali podobnem podjetju, ki se tiče narodne obrambe, komisijo treh članov, ki skrbje za povečanje proizvodnje in red v podjetju. Uprava podjetja in delavci morajo izvrševati ukrepe komisije.

Iz Češke

Novosti čeških gledališč. Praško gledališče »Narodni Divadlo« javlja za letošnje sezono 13 izvirnih iger, katerih avtorjev še zaenkrat ne javlja. Štiri med njimi so baje dramski novinci. Razen teh novih iger pa bodo letos na sporedu še stari pisatelji Zeyer, Vikova-Kunčička, Jaroslav Kvapil, F. X. Svoboda, Karel Horky, Jaroslav Hilbert in Arnošt Dvořák. Iz nemške dramatike bodo dajali Billingerjevo »Čarodejstvo iz Pasova« itd., iz jugoslovanske pa Lovriča. — Češka opera v Moravski Ostravi javlja, da je deloma spremenila in pomnožila število umetnikov ter bodo igrali med drugim Burianovo »Marišo«, Smetanovega »Dalibora«, Novakovo »Lucerno«, Dvořakovo »Rusalko«, itd.

Radi poslušanja tujega radia sta bila obsojena pred Posebnim sodiščem nemškega Deželnega sodnega dvora v Brnu Josef Juva iz Valaške Meziříči na 2 leti ječe in 50 letni knjigar Friderik Walter na 8 mesecev ječe.

Ker nista oddala orožja, sta bila obsojena pred izjemnim sodiščem v Brnu 39 letni Ferdinand Voříška iz Brna na 1 leto ječe in 49 letni vratar Franc Hodana iz Brna na 8 mesecev ječe.

Najnovejše vesti

Anketa o novem voznem redu se je vršila pri direkciji državnih železnic v Ljubljani. Po mnenju referentov ni upanja, da bi bili kmalu zopet uvedeni ukinknjeni vlaki na železniških progah. Uvedeni pa bodo pospešeni vlaki na progi Maribor—Ljubljana.

Evakuacija civilnega prebivalstva v Gibraltarju je po poročilu iz Londona končana.

Angleška letala so bombardirala Heilberg. Pri napadu je bil en ranjenec, škoda je neznatna.

Bolgarski zunanji minister in romunski poslanik se bosta dne 3. t. m. sestala in razgovarjala glede pogajanj, ki se bodo pričela med obema državama.

Francoska vlada je izdala proglas, da bodo odpuščeni iz vojske vsi letos rekrutirani mladenci. Namesto vojaške službe bodo delali šest mesecev v mladinskih taborih.

Ministrstvo za Varnost v Londonu poroča, da so Nemci bombardirali Škotsko. Škoda je neznatna. Nemci so prvič v tej vojni metali letake nad Anglijo, ki vsebujejo »zadnji Hitlerjev apel na zdrav razum«.

Molotov govor, ki se nanaša na Zedinjene države po poročilu Reuterja ni presenetil. Njegove izjave pa niso takšne, da se ne bi mogla nadaljevati pogajanja, ki se vršijo sedaj v Washingtonu.

Romunska vlada pripravlja po poročilih iz Budimpešte načrte o koncesijah, ki jih je pripravljena dati Bolgarom in Madžarom. Načrti bodo vsebovali tudi pokrajine, ki jih bo Romunija morala odstopiti.

Razno

Sovjetska zveza je protestirala v Ameriki, ker je ameriška vlada proglasila terjatve treh baltičkih držav za zamrznjene.

Minister za trgovino in industrijo je izdal posebno uredbo o varčevanju z življenjskimi potrebščinami.

Češka vlada v Londonu pripravlja reorganizacijo češke vojske. Izvedle se bodo nove rekrutacije med češkimi državljani v Kanadi in Ameriki. Vrhovni poveljnik pa je izdal proglas na vse vojaške obveznike živeče v tujini, naj pristopajo v njegove vrste, da se bodo borili ob rami Anglije do končne zmage.

Novi ukrepi v Holandiji. Ker je ob priliki proslave rojstnega dne princa Bernarda dne 29. junija 1940 prišlo po vsej državi do velikih demonstracij, je izdal Seis Inquart nove ukrepe, ker praznujeta v teku meseca avgusta kraljica in prestonaslednica svoje godove. Prepovedano je prodajati rože v oranžni, beli, rdeči in plavi barvi (holandske nacionalne barve) in kokarde. Kdor bo prekršil ukrepe, bo obdolžen veleizdaje. (Reuter.)

V Londonu so zborovali poljski mornarji, bivajoči v Angliji. Soglasno je bil sprejet sklep, da se znova vzpostavi nova in še jačja pomorska sila. Vso svojo moč pa so stavili na razpolago Angliji. S konference je bila poslana tudi pozdravna brzojavka angleškemu kralju, v kateri se mu zahvaljuje za vso izdatno pomoč ter pripravljenost žrtvovati svoja življenja za skupne ideale.

Angleški delavski minister je izdal uredbo, na podlagi katere se bodo sprejemali v tovarne kot delavci tudi tuji emigranti pod istimi delovnimi pogoji kot angleški delavci.

Dvoje zboljšanj na socialnem polju v Angliji. Zaradi povečave obratov je bilo zaposlenih mnogo novih delovnih moči in so zato znatno padle podpore za brezposelne. Stopila je znova v veljavo uredba o prepovedi zaposlitve žensk v industriji. Obenem so bile znižane delovne ure in je bil znova uveden prost delovni dan. Izdani pa so bili tudi ukrepi, da se pomnoži delo vključ zmanjšanju delovnih ur ter se bo delo še vedno po 24 ur in 7 delovnih dni.

Westminstrski škof je ob priliki neke proslave imel govor, v katerem je obsodil pog. nacionalizem, ki je v popolnem nasprotstvu s krščanskimi idejami in pozval na boj v sklopu nove organizacije »Moč duha« za pravico in svobodo.

Velika razprodaja

manufakturnega blaga 20-30% ceneje od znano nizke stare cene.

Zato pohitite vsi v . . .

Ne zamudite prilike, dokler zaloga še traja!

Češki magazin

Maribor

Misli pred angleško-nemškim spopadom

Ker je v kratkem pričakovati angleško-nemški spopad, ki bo nedvomno odvisen tudi od zadržanja Amerike, je interesantno vedeti, kako presoja položaj ameriški pisatelj in znanstvenik, ki je pravkar izdal veliko delo o Veliki Britaniji in njenem imperiju. Je to Albert Viton, ki je v znamenitem in uglednem newyorškem listu »Nation« v začetku julija napisal informativen članek, ki ga skrajšanega prinašamo.

Člankar ugotavlja glede prehranjevanja in uvoza, da je Anglija v mirnem času kupovala na Danskem polovico šunke, ki jo porabi, tretjino jajc in četrtino masla; iz Norveške je Anglija uvažala polovico mangana in molibdena ter podobnih kovin, ki so potrebne letalski industriji; preko Narvika so Angleži dobivali 40 odstotkov visokovrednega železa. Vse te stvari Anglija lahko kupuje in nabavlja drugje, in sicer dokler obvlada morje.

Viton je mnenja, da je angleško poljedelstvo precej zaostalo. Primanjkuje poljedelskih delovnih moči in modernih traktorjev. Kljub temu bo pa letošnja žetev najobilnejša od leta 1918 sem; tudi so prehranjevalne zaloge obilne.

Izkrcaje sovražnih čet na angleškem otočju smatra Viton za skrajno težavno, ker Nemčija poseduje premoč velikih bojnih ladij. Majhne hitre ladje in čolni niso sposobni za prevoz težke artiljerije in tankov. Kakor je pokazal norveški primer, je nemogoče hiter in tih pristane mehaniziranih čet, razen če igra pri tem vlogo izdajstvo na domačih tleh.

Največja je pa nevarnost, ki preti iz zraka. Ne samo, da ima Anglija manj letal kot Nemčija, tudi produkcijska močnost je po mišljenju ameriškega učenjaka v Angliji mnogo manjša kot pa v Nemčiji. Nemčija lahko gradi mnogo več letal kot pa Anglija. Kaj pa to pomeni, je tudi laiku jasno! Tu je krivda na Chamberlainovi vladi, ki je produkcijsko zmož-

Za vse žene in dekleta! Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušnih receptov, ki jih je spisal poklicna kuharica po dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinišne mesne specialitete, od navadne močnate jedi do najfinišne torte, razno pecivo za vse prilike, razne likerije in razne barske pijače ter tuje specialitete lahko skuha po tej knjigi okusno vsaka žena in dekle. To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuho zadovoljna. Nakazite din 10.— na račun poštne hranilnice št. 14.259 ali pa pošljite v znakah na spodnji naslov in pošljem vam knjižico poštne prosto. Deziderij Mizerit, Zidani most št. 16.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke — Nogavice.
Pletenine — Bluze, lopice, sviterje, žen. per. je (lastni izdelki).
Volna — preja za strojna ročna dela.
Kombineže, modrčke, sralice svile in flor nogavice itd.
Oblečke, platno, odeje, predpasnike, rute.
Blago, perilo za ženske, moške, otroke.
Slvrne potrebščine, galanterija.
OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Telban Janko:

U čakalnici

Velika palača. Majhno preneroden vhod. Grete na levo k okencu, kjer vam uradnik pritiska štampiljko. Potem na desno, zopet na levo. Lesena, reči hočem steklena nihajoča vrata in ko se umirijo, ste v čakalnici.

Naziv.
Otroški in očesni ambulatorij.
Dve klopi stojita notri, eno okno, na ne prav prijetno dvorišče, na steni napisana tabla: »Ta hiša in naprave v njej, so namenjene tvojemu zdravju, zato ne kvari ničesar.«

Vstopil sem.
Eden, dva, deset, dvajset, no jaz sem tri-
najst.

Dve klopi.
Trije sedijo na eni, mi trije na nasprotni, sedem se jih drena pred vrati ordinacijske sobe. Vrata se odpro.

Zdravnik v beli halji se pojavlja: mož častiteljeve postave, sivih obrvi, kratko pritržene sive brade, morda bi našel par črnih nitk vmes, majestetično, uradno:

»Dva moška naprejl!
Močnejši spol prevladuje.
Vse tiho.

Rad bi kadil.
Potegnem iz žepa »dozo«, ah ne to je nemško, skladišče, ne odgovarja, shramba tudi ni pravilno, kutijo, ne valja, zaklonišče, ni prav, zaboj, se ne strinja, potegnem čisto navadni zavitek »cigaret«, ne, svalčič, ki jih dela stroj na milijone, za nas male ljudi.

Teče Drava, teče...
Na desni se mi zasmeje mlado dekle.

»Gospod čitajte!
Kaditi prepovedano.

nost dominionov popolnoma zanemarjala. Viton piše o tem dobesedno: »Britanija je skušala voditi tako vojno, da je z enim očesom gledala na to, kaj bo po vojni. Ko je videla porazne učinke zadnje vojske za trgovino in imperialne odnose, je mislila, da je pasivna politika na koncu te vojne cenejša. Naročila za municijo in letala so se zadrževala, da bi se preprečila industrializacija dominionov. Tako se na primer ni zgradila velika ladjedelnica v Kanadi, ki je bila predvidena. Strašna zmeda je nastala tudi v municijski produkciji avstralskega dominiona.«

Dominioni so imeli tudi načrt, po katerem bi se naj izvežbalo najmanj okrog 30 tisoč prvovrstnih pilotov; ta načrt se je po mnenju Vitona le v majhni meri uresničil. Tudi je precej nerazumljivo, da Angleži Indiji, ki razpolaga z velikanskimi materialnimi in človeškimi rezervami, niso dali večjih in upravičenih koncesij. »Če bi bila Anglija to storila, bi stala danes na Bližnjem Vzhodu najbrž milijonska armada, mesto sedanjih sto tisoč vojakov. Anglija je vse preveč zanemarjala produkcijo, bogate zaloge in človeški material,« pravi Viton.

Z nastopom Churchillove vlade ter pod težkim vtisom francoskega poraza, skuša Anglija popraviti stare napake. Če bo današnji tempo vojne industrije ohranjen, bo imela Anglija spomladi — takšno je Vitonovo mnenje — dovolj letal in vsakovrstnega orožja za uspešno obrambo ter za eventualno ofenzivo. Do tega časa mora pa dobiti Anglija pomoč od zunaj, da ne podleže. Nadomestiti mora takoj vsa izgubljena letala prve vrste, ki jih Angliji more dobaviti edino Amerika. Skoro vse odvisi od tega, če bo mogla Anglija vzdržati ogromne množestvene letalske napade, s katerimi bo sovražnik nastopal prve tedne.

Sicer pa skuša Viton prikazati ves položaj v kolikor mogoče najbolj objektivni luči in povdarja, da Nemčija izvaja kontrolo nad evropsko celino in da ji sedaj stojijo na razpolago premočnega sredstva, katere je morala pred začetkom današnje vojne in še potem le težko in drago uvažati. Tudi je Nemčiji na razpolago balkanski trg.

Vendar je pa važno dejstvo, da Evropa sama nima vseh sredstev na razpolago; to dejstvo Viton posebno naglašuje. Evropa nima zadosti živil in ne surovin, ki jih potrebuje njena industrija. Leta 1938 je prišlo v Evropo 47,2 odstotkov uvoza preko morja, 30 odstotkov evropskega izvoza je šlo izven kontinenta. Torej nobenega dvoma ni, da je tudi strnjena Evropa navezana na svetovno prekomorsko trgovino. Preko morja je Evropa uvažala — da omenimo le najvažnejše —: žito, sladkor, kavo, čaj in druge življenjske potrebščine, 80 odstotkov svile, skoro ves bombaž, velik del olja in tobaka ter petroleja. Evropi skoro povsem manjka siva in druga vlakna, kavčuk, kositer, nikeli, antimon, krom, mangan, azbest — kar je vse izredne važnosti za vojno industrijo. Evropa mora uvažati tudi volno, kožo, snuje ter slednjič veliko zdravilnih drog.

Jasno je, kar trdi tudi Viton, da bi pomankanje nastalo v večji meri šele v daljši vojni. Problem »bliskovita vojna« ali »počasna uničujoča vojna« postaja znova aktualen. Odločilnega pomena je pa materialna pomoč, ki jo lahko nudijo Združene države Amerike, ta pomoč bi pa morala biti velika in ne prepočasna: tu igra že vsak teden važno vlogo. Seveda je pa to vprašanje še odprto.

Napetost med Anglijo in Japonsko

Radi aretacije angleških državljanov, ki jih je japonska vlada obdolžila, da vršijo špijonažo, so se odnosi med obema državama silno zaostri. Angleška vlada je v posebni noti zahtevala, da se aretirani takoj izpuste na svobodo. Japonske oblasti so nato izpustile od 11 angleških državljanov 4 aretirance, naknadno pa so zopet odredile aretacijo nekega člana angleške trgovske družbe. Pogrebu umorjenega časnika Coxia sta prisostvovala britanski in ameriški poslanik.

Indijski kongres za položaj dominijona

Indijski kongres v Delhiju je sklenil resolucijo, ki obljublja Angliji vso podporo v vojni, če se ji prizna položaj dominijona. Resolucija je bila sprejeta s 95 glasovi proti 46 glasom, ki niso za ultimativno resolucijo.

Strogo nadzorstvo nad tujci v Zedinjenih državah

V Zedinjenih državah so uvedli strogo nadzorstvo nad tujci. Vsak tujec mora točno prijaviti tudi svojo politič-

no pripadnost in v kateri stranki se udeležuje, vrhutega pa bodo vsem tujcem posneli tudi prstne odtise. Prizadetih bo 3 in pol milijona tujcev.

Preobrazbe

V »Volksstimme« beremo:
»Za tiste, ki se preobrazujejo in spreminjajo, so danes veliki časi. Pa če bi bila preobrazba vedno odkritosrčna in če bi prišla iz jasne zavesti dosedanjih napak! Često pa pride do preobrazbe le zato, da se zakrije pomanjkljiva stanovitnost. Kdo more na primer resno trditi, da so se vsi tisti Francozi, ki so včeraj srdito napadali diktaturo in so slovesno izjavljali, da ne morejo živeti brez svobode in pravice, danes se pa navdušujejo za diktaturo, res preobrazili v dobrem pomenu besede?

Njihovo dovčerašnje svobodoljubno prepričanje ali ni šlo preveč globoko — torej so vojno podpirali le radi patriotizma ali pa so še danes do mozga demokraciji — tedaj so padli gospodarjem položaja le radi komodnosti v naročje. Na vsak način pa je treba pibiti: Kaka tragika je v tej »novi« Franciji, ki moli to, kar je včeraj preklinjala, ki podira, kar je zgradila.«

Delavski pravni svetovalec

Podpora ob orožnih vajah (Sv. Lovrenc n. P.)

Vprašanje: Bil sem na orožnih vajah 57 dni. Ker je podjetje plačalo dospelno mezdo za prve štiri tedne, je moja žena vložila pri tukajšnji občini prošnjo za podporo za ostali čas. Dvakrat sem že urgiral rešitev prošnje, toda do danes ni nobenega odgovora. Kako je torej s podporami za čas orožnih vaj?

Odgovor: Za preostali čas vam pripada podpora po uredbi o podpori rodbinam oseb, poklicanih v vojaško službo. Ker je mnogo prošenj za podporo, se reševanje vrši počasi. — Rešuje jih poseben odbor, ki je ustanovljen pri vsakem okrajnem sodišču, sestoječe se iz sodnika, občinskega odbornika in davčnega uradnika. — Priznane podpore se nakazujejo preko poštne hranilnice. Obrnite se na odbor za podpore pri pristojnem okrajnem sodišču ter prosite za nujno rešitev Vaše prošnje. — Praviloma priznajo podpore le za čas od dneva vloženja prošnje do konca orožnih vaj. Za čas pred dnem vloženja prošnje se podpora le izjemoma prizna. Če bo Vaša prošnja za podporo zavrnjena, se lahko pritožite na predsednika pristojnega okrajnega sodišča.

Rubež (Prevalje)

Vprašanje: Mojega brata je nekdo tožil na plačilo manjšega zneska, katerega brat ni dolgoval. Vsled zaprisežene izpovedi neke priče pa je bil brat obsojen na plačilo in ker ni hotel plačati, mu je nasprotnik sedaj zarubil premičnine. Kako si naj moj brat pomaga?

Odgovor: Ker je pravda glede zneska, katerega je nasprotnik Vašega brata vtoževal, že pravomočno končana, je nasprotnik Vašega brata upravičen voditi rubež. Ako je dotična priča po krivem prisegla, za kar pa morate imeti seveda na razpolago dokaze — česar očitno nimate — lahko zahteva Vaš brat, da se ponovno sodi o že enkrat vtoženem zahtevku, pričo samo pa javi še državnemu tožilstvu radi krivega pričevanja. Ako pa Vaš brat ne more dokazati krivega pričevanja, mora plačati znesek, o katerem je sodišče že razsodilo in se lahko uspešno brani prodaje zarubljenih premičnin le s tem, da terjatev z vsemi stroški plača še pred prodajo zarubljenih predmetov.

Preselil sem se

na vogal Aleksandrove in Meljske ceste (naspr. dosedanjega lokala). Se priporoča

Torbarstvo Šterbal

zdravnikom.

»Gospod«, se obrne name, kje je pa banovina?

»Šest mesecev sem že tu, pravico imam do bivanja, a knjižice še nimam, brez nje pa službe ne dobim.«

»Pojdite do Figovca, poprašajte stražnika in pokazal vam bo.«

»Sem tako malo znana tu. Oh tako je lepo pri vas, vsi slovensko govorite, a tam doli preko je žalostno, ne razumem jih. Tuj jezik.«

»Gospodična ali plešete?«, se je oglašil soseda na nasprotni strani.

»Ne morem.«

Nasmejan obrazek je pobledel.

Potegnila si je malce prekratko krilce čez spodnje, ki se je blestelo v svitu umetne svile, najbrže vse premoženje, kar je imela in še to tuje, tam preko.

»Dva moška naprejl!
Sama ženska je še ostala, razen moje leve sosedice, ki je najbrže prišla čitati časopis v čakalnici.«

»Oprostite, prva sem bila in v okolici Kranja služim, čas je, da grem k zdravniku.«

Vstala je. Že tako ni bila velike rasti. Ko se je prestopila, groza, obe nogi zmaličeni, kruljavi, no nekaj, kar bi človek ne verjel. S težko mujo se je približala do ordinacijskih vrat. Nasmejan obrazek je vtonil v megli.

»Kje je banovina.«

Gospodična ali plešete.

Moja leva soseda me sune pod rebra.

»Ali je to mogoče?«

»Gospa, dvajset let jih gledam. Iščejo zdravja, bedni so. K nam ne hodijo našemljene dame, neprespanih noči, ne gospe z namišljeno migreno, ne v kožuhih in svili, z dijamanti in zefiri, k nam pridejo ponižani in razžaljeni, bedni in razočarani v življenju, bolniki.«

»Dva moška naprejl!
Samo dva sva še bila.
Vstal sem in sem šel mimo nje.
»Kaj vam je?«
»Gospod zdravnik, bolj slabo vidim.«
»Stopite k oknu!«
»Seditel!«
Pogledal mi je v oči in z električno lučjo posvetil.
»Vstanite! Obrnite se!«
»Zatisnite levo oko!«
Na nasprotni steni je visel karton prelep-ljen s črkami in številkami.
»Kaj je to.«
»C.«
»In to.«
»E.«
»Naprejl!«
»8.«
»6.«
»P.«
»Tu!«
Bilo je nekaj čisto majhnega. Nisem vedel, kaj bi rekel.
»Rudolf Valentino.«
»Je umrl.«
»Gospodična, napišite +0.75!«
Potem mi je gospod zdravnik nataknil očala na oči, reči hočem na nos ter mi dal v roke na kartonu nalepljeno besedilo.
»Čitajte!«
»Die Natur ist eine Gabe der...«
»Drugi odstavek!«
»Der Mensch ist die Krone der...«
»Naprejl!«
»Gospod doktor, ne vidim.«
»Gospodična napišite +1.45!«
»Gospodična ali plešete?«